

't Hupke

Nr. 161 Zomer 2015

In dit nummer o.a.

Vereniging Markdal
Alle begin is moeilijk
Handhaving in Breda
Hyperactieve koolmezen
Achteruitgang Roeken
Volg het spoor
De Veldleeuwerik
De Pannenhoef, excursie
Bloesemtocht
Op zoek naar de Oehoe
Akkervogels
Natuurgebied in de regio;
De Worp

West Afrika reizen
Bijzondere waarneming,
Grote Zilverreiger

Verenigingsblad van de West Brabantse Vogelwerkgroep

Dit is uitgave nr. 161 Jaargang 46
Oplage 300 stuks.

't Hupke is een uitgave van de West Brabantse Vogelwerkgroep en wordt 4x per jaar toegezonden aan onze leden. Lidmaatschap van de Westbrabantse VWG loopt per kalenderjaar. Opzegging kan alleen schriftelijk bij de secretaris, uiterlijk 1 maand voor het begin van het nieuwe kalenderjaar.
Bank 76 INGB 0001 0637 12

Bestuur

Kors Jan Snoeij (voorzitter)
Fred Pardoel (secretaris)
Ellie Pruiksmā (PR&communicatie.)
Stefan Vromans (Penningmeester)
Kees van der Krift (bio-secretaris)
Vacant (coördinator werkgroepen)

Redactie 't Hupke

Martin van Leest
Jan Benoist
redactie@westbrabantsevwg.nl

Vaste medewerkers

Raymond van Breemen
Piet van Iersel
Hans van der Sanden
Willem Veenhuizen
Harry van Vugt

Tekstcorrectie

Henriette Huijgens
Ad Rijnen
Albert de Hoon

Overname artikelen

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de redactie worden overgenomen.

Wijze van aanleveren

Kopij per email aanleveren als Word bestand zonder opmaak.
Grafieken en tabellen en foto's apart aanleveren per email

Website

www.westbrabantsevwg.nl

Wenst u 't Hupke alleen digitaal te ontvangen stuur dan een mailtje naar:
secretaris@westbrabantsevwg.nl

Webredactie

Ellie Pruiksmā

Volgend Hupke

Verzenddatum 1 september 2015
Aanleveren kopij tot 1 augustus 2015

Foto omslag

Ed van Zoonen

Foto's achterzijde

Ria Lambregts

De 'Jaarrond Tuinvogeltelling'

Sinds wij vogelaar zijn geworden doen we mee met de nationale tuinvogeltelling in januari. Soms wel frustrerend: een Koperwiek in een boom achter ons huis, buiten de tuin, die het vertikt om in onze tuin te komen zitten en dus niet meetelt. Of die Sperwer die zich net op een ander moment van de dag laat zien en dus ook niet meetelt.. Misschien waren we wel te braaf, want dan deden we het over zodat hij wél binnen de tijd viel. Maar er is een eind gekomen aan al onze frustraties. Want nu is er de jaarrond tuintelling en alles wat eerst niet telde, mag nu meedoen! Dus die 20 Sijsjes die we in de verte in een boom zagen, doen mee. En ook de Meerkot die we vanuit het slaapkamerraam in een sloot verderop zien. En de Steenuil die we 's nachts regelmatig horen! Door mee te doen aan de tuintelling kijken we weer met andere ogen in onze eigen tuin en vallen ineens ook andere dingen op. Zo dacht ik onlangs een muis te zien die langs de garagemuur omhoog klom. Groot was mijn verbazing toen het een Boomkruiper bleek! Hij zocht kennelijk naar insecten onder de dakrand. Regelmatig zien we een Gaai onverschrokken in de vijver stappen om een bad te nemen. Geweldig ziet hij er uit als hij klaar is: alle veertjes op zijn kop staan dan rechtop, net een punkhoofd! Ook zo grappig aan Gaaien is, dat ze niet kunnen kiezen. Moet je eens een paar doppinda's op je straatje gooien. Er wordt een pinda gepakt... nee toch die andere maar... of die, die is misschien nog beter. Nee, toch maar die eerste. Zo kunnen ze minuten bezig blijven om er dan uiteindelijk een paar tegelijk mee te nemen. We zien regelmatig een vrouwtje Merel in de tuin dat sinds kort soortgelijk gedrag vertoont. Ze gaat voor het raam zitten, hopen op een paar rozijntjes. Als ze die krijgt toegeworpen, probeert ze zo veel mogelijk rozijnen tegelijk mee te nemen en dat heeft nogal wat voeten in de aarde. Als ze er twee in de snavel heeft, probeert ze koste wat kost een derde erbij te pakken. Maar ja, daardoor rollen die eerste twee er dan weer uit. Zo blijft ze bezig, net zo lang tot het lukt om er minimaal drie tegelijk mee te nemen. Laatst kwam ze aanzetten met een worm in de snavel. Maar de rozijnen moesten er ook bij. Dat lukte niet, ze liet de worm vallen en vloog alleen met de rozijnen weg. Dat ging ons eigenlijk wel te ver. 'Nu is het afgelopen met die rozijnen,' zeiden we tegen elkaar. Maar alsof ze dat snapte, kwam ze even later terug om de worm alsnog op te halen. Daar kunnen veel scholieren nog wat van leren als ze hun brood weggooien om vervolgens in een winkel chips of snoep te gaan kopen! Het roept ook vragen op. Waarom eet ze niet direct alles op, zoals we andere Merels wel zien doen? Dat gaat toch veel sneller? Angst dat anderen er met de buit vandoor gaan zal het niet zijn, want zij is juist degene die iedereen met succes wegjaagt. Zou ze haar man voeren die op eieren zit? Of werkt dat niet zo bij Merels? Het is echt een aanrader om mee te doen. Het kost hoegenaamd geen tijd, want kijken doe je toch al. Je moet het alleen even opschrijven. Waarom het leuk is om te weten welke en hoeveel soorten er in de tuin komen? Ik vraag me dat wel eens af. Waarom is gewoon kijken niet genoeg? Wie het weet mag het zeggen. Om te noteren: 16 juni, ledenavond over de jaarrond tuinvogeltelling. Van harte aanbevolen!

Kors Jan Snoeij

Gezocht: Coördinator werkgroepen.

Het bestuur van de West Brabantse VWG is op zoek naar een nieuw bestuurslid die de functie van coördinator werkgroepen wil vervullen.
In deze functie vorm je de verbindingslijn tussen de diverse werkgroepen en het bestuur. Daarnaast ben je ook betrokken bij de coördinatie van diverse activiteiten en onderhoud je contacten met de excursieleiders.
We zijn op zoek naar iemand met veel enthousiasme, tijd en sociale vaardigheden.
Voor meer informatie over deze functie kun je terecht bij onze voorzitter via voorzitter@westbrabantsevwg.nl.

't Hupke

Een van de taken van de coördinator werkgroepen is het verzorgen van de rubriek "De Werkgroep.....". Omdat deze functie nog niet is ingevuld is de rubriek voorlopig vervallen.
Redactie 't Hupke

Het bestuur heeft besloten - na overleg met de groene groepen - om weer mee te doen aan een beroepszaak. Het gaat om het bestemmingsplan Buitengebied Breda-Zuid 2013. Belangrijkste punt hierbij is de regeling dat een uitbreiding met landbouwondersteunende middelen niet meer vergunningsplichtig is. Er wordt gevreesd voor sterke uitbreiding van het "geplastificeerde" oppervlak voor tuinbouw, met sterk negatieve gevolgen, onder andere voor de vogels.

Beter nieuws is er van andere kwesties op het gebied van de ruimtelijke ordening. Dit voorjaar werd besloten dat er onderzoek plaats gaat vinden naar minder schadelijke alternatieven voor het reeds geplande 380kV-hoogspanningstracé in West-Brabant. Dit besluit is genomen door minister Kamp onder druk van diverse groepen, waaronder onze vereniging. Deze zomer verwachten we meer nieuws hierover. De zaak van de bebouwing van de Boskamers (Klokkenberg), die afgerond leek, krijgt mogelijk toch nog een vervolg, omdat er een andere eigenaar van de Klokkenberg is en de gemeente Breda daarom misschien openstaat voor een andere visie. Goed nieuws is er ook voor het project "Vogelboulevard op de Emerput". Het IJsvogelfonds kende subsidie toe voor twee vlotjes (samen € 3.500). Als positieve ontwikkeling is ook te melden dat de samenwerking met de gemeente Breda in het project "waardevolle bomen" (met nieuwe regelgeving) over het algemeen goed verloopt.

Op de Algemene Vergadering van maart jl. is door John Frijters een uitstekende presentatie gegeven over zijn idee voor themanummers van het Hupke. Het plan is met enthousiasme ontvangen. Elders in dit nummer kunt u er meer over lezen. Ook werd op deze vergadering een aantal voorstellen aangenomen om op termijn een gezonde financiële situatie te verkrijgen. Het gaat om de bevestiging van het jubileumfonds op € 3.000, de verhoging van de contributie (wordt € 20) en de cursusbijdrage (€ 2,50 hoger in 2016) en het streven naar een lichte verhoging van het aantal leden dat het Hupke digitaal wil ontvangen. Voor het bestuur werden geen nieuwe kandidaten gevonden. Hettie van Lint stopte met haar bestuurswerk. Voor haar inzet en bijdrage willen we haar ook vanaf deze plaats hartelijk danken. Er is dus een vacature ontstaan, in principe voor een bestuurslid met als voornaamste taken de coördinatie van excursies en werkgroepen.

Staatsbosbeheer is gestart met de viering van 500 jaar Mastbos. Er komt een groep, Schouwgroep genaamd, die zich gaat bezighouden met alle aspecten van de ontwikkeling van het Mastbos en waarbij alle gebruikersgroepen betrokken zijn. Han Rijgersberg gaat hierbij de vereniging vertegenwoordigen. Voor het project "De Vier Jaargetijden" zoeken we nog steeds iemand die de kar wil trekken namens de vereniging. Naar aanleiding van een brief van een lid over het te lang aanblijven van de straatverlichting in Breda heeft de vereniging een afspraak kunnen maken met een ambtenaar van de gemeente voor een informatief gesprek. Verder kregen we bericht van het dertigjarig bestaan van de Noordoost-Poolse Vogelbescherming, de PTOOP, waarmee we goed contact hebben. Piet van Iersel gaat binnenkort mede namens de werkgroep-Polen naar dit land en zal dan contact hebben met deze vereniging.

Fred Pardoel

Dood door vergif

Het is alweer ongeveer vijftig jaar geleden dat roofvogels en Ooievaars bijna uitgestorven waren. Nadat DDT verboden was en uitgewerkt was gingen er vele jaren overheen eer er van herstel sprake kon zijn.

In 1984 vond de giframp in Bhopal plaats: een bestrijdingsmiddelenfabriek van Union Carbide ontplofte waardoor 6.000 mensen de dood vonden en van 150.000 tot 600.000 de gezondheid werd aangetast. Over de sterfte bij dieren werd toen niet gesproken. Wel is bekend dat gieren in India bijna uitstierven door het eten van dode dieren die vol zaten met gifstoffen, binnengekregen *door het eten van bespoten gewassen*.

Nu heeft de Radboud Universiteit samen met Sovon een artikel gepubliceerd waarin geconstateerd wordt dat Spreeuwen en zwaluwen verdwijnen in gebieden met hoge gehalten neonicotoïde, een insectenwerend middel. Dioxines zijn een probleem voor zangvogels, eieren komen geregeld niet uit bij op de grond foeragerende vogels. De grote sterfte onder bijen wordt hierdoor (neonicotoïde) ook zeer waarschijnlijk veroorzaakt.

Wij zien nu rozerode akkers behandeld met glycofosfaat tegen onkruid en insecten. De zoete gifwolken drijven de natuur in. Op de vogelloze asperge- en aardbeiakkers werken de Polen hard voor hun economische welstand. Niemand maakt zich zorgen om hun gezondheid.

Nu wordt er tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten gesproken over een handelsverdrag, TTIP.

De vrees bestaat dat de Verenigde Staten na inwerkingtreding hiervan hormoonvlees, chloorkip, genetisch gemanipuleerd voedsel en behandeld zaaigraan willen exporteren naar Europa. Er is grof geld te verdienen met het maken en verkopen van pesticiden.

Laten wij hopen dat de bevoegde instanties nu maatregelen nemen voordat de natuur zwaar aangetast is en er doden gaan vallen als dat al niet gebeurt. Maar dat laatste kunnen wij nog niet bewijzen,

Biemeus

Nieuws van de Vereniging Markdal duurzaam en vitaal

Binnen de vereniging Markdal duurzaam en vitaal is gewerkt aan een "Integrale visie op de toekomst van het Markdal en plan van aanpak voor de gebiedsontwikkeling". Het verhaal is een concept dat nog verder moet worden uitgewerkt. Ik bespreek hier de versie van 27 april 2015. Deze integrale visie is tot stand gekomen door het ineenvlechten van de visies, of beter: 'richting-wijzers', die in de periode januari – oktober 2014 gemaakt zijn door de volgende werkgroepen van de vereniging: 1. Water en natuur, 2. Land- en tuinbouw, 3. Verkeer, 4. Toerisme en recreatie, 5. Landschap en cultuurhistorie. De resultaten van de werkbijeenkomst van alle werkgroepleden in november 2014 en een open schets-sessie in februari 2015 zijn in het concept van de integrale visie meegenomen.

Tien richtingwijzers

De Vereniging Markdal duurzaam en vitaal is een vereniging van bewoners, agrariërs, grondeigenaren, vertegenwoordigers van dorpsraden, wijk- en buurtverenigingen, waterschap, natuur- en landbouworganisaties, betrokkenen en overige ondernemers en beheerders van/in het Markdal en directe omgeving. Ongeveer honderd mensen hebben zich er tot nu toe bij aangesloten. De vereniging wil van binnenuit bouwen aan een vitaal en duurzaam Markdal, met de mogelijkheid voor alle bewoners om actief of passief deel te nemen aan dit ontwikkelingsproces. We doen dit binnen de bestuurlijke verantwoordelijkheden van de lokale besturen.

Onderstaande tien richtingwijzers zijn het resultaat van intensieve discussies in de werkgroepen, het Algemeen Beraad van de vereniging en in de werksessies.

1. De Mark is zoveel mogelijk vrij stromend en tevens biedt het Markdal voldoende capaciteit om piekafvoeren en reserves tijdelijk te bergen.
2. De biodiversiteit neemt toe.
3. De land- en tuinbouw heeft toekomst en ontwikkelt zich in de richting van een duurzame productiewijze. Ook andere, passende economische activiteiten krijgen een plek.
4. De landschappelijke kwaliteit is die van een beekdallandschap¹. Nieuwe verharding en bebouwing zal zorgvuldig ingepast worden.
5. Het gebied is aantrekkelijk voor bezoekers, er is ruimte voor stille recreatie.
6. De cultuurhistorische en archeologische waarden zijn 'beleefbaar' in het landschap.
7. De verkeersstructuur is afgestemd op de structuur en het gebruik van het beekdallandschap.
8. Het Markdal vormt en biedt een belangrijke bron voor kennisuitwisseling en informatie.
9. Zeggenschap over eigendom en beheer blijft zoveel mogelijk bij de mensen uit/in het gebied.
10. Bewoners in en om het Markdal vormen een prettige sociale gemeenschap.

Hermeandering

In het nu beschikbare concept van de integrale visie wordt verder ingegaan op de bovenstaande richtingwijzer. Ik wil alleen die van de werkgroep Water en natuur hier kort samenvatten.

Het huidige gebrek aan stroomsnelheid is één van de meest kritische "ecologische sleutelfactoren" voor het halen van de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. Daarom ligt voor onze werkgroep Water en natuur de nadruk op het verwijderen van de stuwen en de hermeandering van de beek. Daarnaast zijn kleine inrichtingsmaatregelen nuttig, bijvoorbeeld het inbrengen van dood hout. Zo willen we zorgen voor stroomdynamiek, door lokale verondieping en versmallingen. Hiervoor wordt tegenwoordig de term "werken met de natuur" gebruikt. Dit zal ook zorgen voor een vertraagde afvoer van het water dat uit Vlaanderen komt. Zo worden de hoogwaterpieken afgevlakt.

De kanaalvormige Mark gaat plaatsmaken voor een veel smallere kronkelende, meanderende loop te midden van bloemrijke weilanden, hooiland, bosschages en boerenland met vee. Alle stuwen en oeverbeschoeiing dienen dan te zijn verwijderd, waardoor de rivierbedding van de Mark weer onregelmatig van vorm is als gevolg van de dynamiek van het water. 's Winters staan na intensieve regenval de laagste gronden in het beekdal onder water. Te verwachten is dat dit deel van het dal zal veranderen in moeras. Kijk eens bij de Markweg op de grens met België. Daar zie je wat er met natte gronden langs de Mark kan gebeuren. Ook het gebied bij de Bieberg, dat in het verleden is verbeterd ziet er een beetje uit zoals het dal er straks uit kan zien. Er komen dus meer mogelijkheden voor de Oeverzwaluw en de IJsvogel, maar ook voor jagende roofvogels in een terrein waar meer natuur zal zijn dan agrarisch gebruik. Je kunt echter niet uitsluiten dat delen van het dal een agrarische bestemming en functie zullen hebben en waarom ook niet? In de zomer zal er naar mijn mening best vee kunnen grazen.

Een meanderende beek treedt vaker buiten haar oevers dan de huidige Mark. In delen van het dal die in de toekomst jaarlijks tot eenmaal per vijf tot tien jaar overstroomd zal voedselrijk slib worden afgezet. Verschralen is op deze plekken als dweilen met de kraan open en op de laagste delen van het dal wordt daarom geen verschraling nagestreefd. In de hogere delen van het dal is verschralen wel een optie. Er kan dus gewerkt worden aan een gradiënt van nat en voedselrijk naar droog en voedselarm. Slibafzetting is natuurlijk proces, dat de vereniging niet wil tegengaan. Voedselrijkdom in het water –bijvoorbeeld veroorzaakt door "over"bemesting met kunstmest– moeten we wel tegengaan. Er komt ook geen echt schoon water uit Vlaanderen. Inmiddels wordt ook gewerkt aan een plan voor Meerwaarde. Omdat dat nog in ideeënfase verkeert zal ik daar de volgende keer op terug komen.

Piet van Iersel

Informatiebord vogels van de Lage Vuchtpolder onthuld tijdens de boomfeestweek in Breda

Op zaterdag 21 maart is aan het einde van het fietspad tussen de dijken aan de rand van de Lage Vuchtpolder op feestelijke wijze een informatiebord onthuld met daarop uitleg over de Lage Vuchtpolder, en de daar voorkomende

weidevogels. Wethouder Bernie van den Berg onthulde op ludieke wijze (het bord was ingepakt in cadeaupapier) met de aanwezige kinderen het informatiebord.

Bredase boomfeestweek

In de week van 16 tot en met 22 maart is in de gemeente Breda weer de jaarlijkse boomfeestweek gehouden. De organisatie ervan ligt in handen van de gemeente Breda en Staatsbosbeheer. Van maandag tot en met vrijdag (schooltijd) zijn er diverse plantactiviteiten uitgevoerd door ongeveer achthonderd leerlingen van alle groepen 7 van de basisscholen in Breda. Wegens het grote aantal deelnemers is het niet mogelijk dat al de leerlingen ook daadwerkelijk een boom kunnen planten. Er is een educatief programma zodat iedereen ontvangen kan worden en mee kan doen aan de boomfeestweek. Twee van de activiteiten zijn het spotten van vogels door de verrekijker, en het leren van een viertal geluiden van vogels die in de tuin voorkomen. Aan de boomfeestweek is sinds 2014 het weekeind toegevoegd, zodat er nog meer mensen bij betrokken kunnen worden. Een van de hoogtepunten was het onthullen van het informatiebord.

Informatiebord Lage Vuchtpolder

Op het informatiebord wordt uitleg gegeven over de Lage Vuchtpolder en de daar voorkomende weidevogels. Het concept van het informatiebord is voorgelegd aan de West Brabantse Vogelwerkgroep en na goedkeuring uitgevoerd. Bij de onthulling waren enkele leden van de Vogelwerkgroep aanwezig.

Wethouder Bernie van den Berg (L op de foto) onthult samen met kinderen en aanwezige ouders het informatiebord.

Informatiebord Lage Vuchtpolder

Raymond van Breemen

Themanummers Hupke: een oproep tot medewerking

Al decennialang trekken leden van onze Vogelwerkgroep het veld in om gegevens over aantallen en verspreiding van de West-Brabantse vogels te verzamelen. Het gros van die gegevens is tot op heden nooit gepubliceerd. Weliswaar zijn de resultaten vaak wel aan de tellers doorgegeven, en in sommige gevallen zijn ze ook in het Hupke verschenen, maar als dat al gebeurde dan betrof dat vrijwel altijd de resultaten van één seizoen. Daar willen we verandering in brengen, een bredere opzet ervoor maken. We willen proberen samenhang, trends en verbanden over meerdere seizoenen inzichtelijk te maken. Daartoe en om de onderzoeksresultaten beter toegankelijk te maken voor een breed publiek, is aan het bestuur en de redactie van het Hupke het idee voorgelegd om naast het "gewone" Hupke ook themanummers te gaan samenstellen. Vervolgens is dit idee tijdens de Algemene Vergadering op 19 maart ook aan de leden voorgelegd. Overal werd het idee positief onthaald. Met dit artikel zal ik nader toelichten wat we precies voor ogen hebben en tevens hoop ik je enthousiast te maken om ook zelf een bijdrage te leveren.

Zoals reeds in de inleiding werd vermeld, zijn veel van onze leden actief met het tellen en inventariseren van vogels. De watervogeltellers doen dat zelfs al 45 jaar! Daarmee is een enorme hoeveelheid aan gegevens bijeengebracht. Een deel van die gegevens (vooral van broedvogelinventarisaties in de jaren tachtig en negentig) is uitgewerkt in rapporten, maar een belangrijk deel is blijven zitten in notitieboekjes en persoonlijke computerbestanden. Dat is natuurlijk jammer. Door telresultaten te publiceren kunnen veranderingen worden vastgelegd, wordt bijgedragen aan een goede toegankelijkheid van deze gegevens en last but not least kunnen anderen gemotiveerd raken om ook te gaan tellen.

Zelf een rapport schrijven is niet voor iedereen weggelegd. Samen met anderen een artikel uitwerken voor een themanummer van het Hupke is mogelijk een optie die je wel aanspreekt. In de themanummers willen we artikelen publiceren die: vogels als hoofdonderwerp hebben, onderzoek weerspiegelen dat is uitgevoerd door leden van en in het werkgebied van de West-Brabantse Vogelwerkgroep en waarin bij voorkeur de resultaten van meerjarig onderzoek gepresenteerd worden. De inhoud krijgt een populair wetenschappelijk karakter en dient interessant en begrijpelijk te zijn voor het merendeel van onze leden. Gestreefd wordt naar een min of meer vaste indeling van artikelen. De twee belangrijkste onderdelen vormen de hoofdstukken *resultaten* (wat is er geteld/waargenomen) en de *discussie* (waarin getracht wordt een verklaring te geven voor hetgeen er is waargenomen of waarin bijvoorbeeld het belang van een bepaald gebied wordt onderstreept).

Per themanummer worden artikelen opgenomen die gezamenlijk een samenhangend geheel vormen. Denk bijvoorbeeld aan: watervogels, stadsvogels of roofvogels en uilen. Voorbeelden van artikelen zouden kunnen zijn: 45 jaar watervogeltellingen in Noordwest-Brabant; het belang van de Emerput voor broedende en overwinterende watervogels vroeger en nu; een reconstructie van de vestiging van Bosuilen in West-Brabant of de resultaten van 10 jaar MUS-project in Breda.

De themanummers zullen gaan verschijnen naast de reeds vertrouwde Hupkes. Het worden dus extra uitgaven. Om de kosten in de hand te houden verschijnen ze waarschijnlijk uitsluitend digitaal. Hooguit eens per twee jaar zal er een nummer uitkomen. Er is ruimte voor langere artikelen (denk aan 4 - 12 pagina's) en een compleet themanummer zal mogelijk meer pagina's omvatten dan een regulier Hupke.

Plan van aanpak

Ellie Pruiksmas en ondergetekende vormen samen de redactie. In september 2015 zullen we starten met het eerste themanummer over watervogels. Het streven is vervolgens om dat nummer in het najaar van 2016 te laten verschijnen.

We gaan werken op projectbasis en per project (lees: themanummer) worden er medewerkers gezocht. Dat zal gebeuren via oproepen in het Hupke, de nieuwsbrief en de website en mogelijk ook via persoonlijke benadering. Gezocht wordt naar personen die zelf over gegevens beschikken of die deze uit het archief kunnen halen, personen die de gegevens kunnen analyseren en ordenen, auteurs, fotografen, personen die tabellen en kaarten kunnen vormgeven en verder iedereen die meent een positieve bijdrage te kunnen leveren. Misschien ken je zelf een co-auteur. Zo niet, dan zoekt de redactie naar een oplossing (vanzelfsprekend zal iedereen die aan een artikel heeft bijgedragen in het dankwoord worden vermeld).

We zoeken dus per themanummer naar medewerkers. Deelname aan het eerste nummer geeft geen verplichtingen voor de latere nummers. Iedereen kan meedoen. Heb je belangstelling, geef dat dan a.u.b. door via publiciteit@westbrabantsevwg.nl.

John Frijters
mede namens Ellie Pruiksmas

Eerste ooievaars jong in Markdal

Vier op een rij?

Het Markdal ooievaarspaar heeft voor het vierde jaar jongen. Op maandag 12 mei wist Ellen Rijken na geduldig kijken het snaveltje van het eerste jong op de foto vast te leggen. Sinds 1 mei leek al alles daarop te wijzen. Vanaf die dag is het gedrag van de broedende ooievaars veranderd. Er was veel meer gekriebel onder de broedende buik. Dus staan de ooievaars vaker en zijn al snavelend het nest –en de jongen- aan het schikken. Ook wordt er voedsel aangevlogen en uitgebraakt. Geregeld komen er mensen kijken om het broertje of zusje van Vliegertje, Boufje (nu 2 jaar) of Ulfje, Kleppertje en Veertje (van vorige jaar) te zien.

Het Markdal is nu al een gewilde plek voor ooievaars, want geregeld komen er andere ooievaars kijken of ze ook kunnen nestelen. Dan wordt er klepperend alarm geslagen en druipt de nieuwsgierige uivers af. Er is via Eric Corssmit van de Vogelbescherming al een nieuw nest aan de overkant van de Mark bijgeplaatst.

Voor broedsucces is het van levensbelang dat er veel insecten in kruidenrijke weilanden te vinden zijn.

De Vereniging Markdal duurzaam en vitaal werkt hard aan de herinrichting van het Markdal met landbouw en natuur op de juiste plaatsen. Ondertussen wordt de SBB boerderij steeds witter en ook een ongelukkige boswachter is al eens door een sanitaire straal van een ooievaar "witgewassen".

Ooievaar met jong

(Ellen Rijken)

Joop van Riet

Stadsvogelexcursie 15 maart 2015

De eerste stadsvogelexcursie van dit jaar vertrok weer zoals ieder jaar vanaf de Grote Kerk om via het Stadserf, Veemarktstraat, en Catharinastraat, door het Valkenberg terug te keren naar de Grote Markt.

Met veertien personen hebben we weer het een en ander in het vogelleven en het waarnemen ervan beleefd.

Op het Stadserf heerste totale rust, alleen veel getjilp van de Huismussen; vorig jaar waren er ongeveer negen, nu zeker tien tjilpende mannetjes op de rand van de dakgoten en in de klimop. Hier waren ook te zien en te horen Houtduif, Turkse Tortel, Kauw en Ekster. Verschillende Postduiven en Kleine Mantelmeeuwen vlogen heen en weer. We hebben even aan de rand staan luisteren bij de Merkxtuin: alles was er stil, niets te horen of te zien.

Vanwege het slechter wordende weer, het was namelijk koud en winderig, zongen de vogels stukken minder dan je zou verwachten in deze tijd van het jaar. Dat was ook te merken in het Valkenberg, ook daar was het rustig. Een Winterkoninkje liet zich nog wel even goed horen. En in de verte klonk toch nog een roffel van de Grote Bonte Specht. Een enkele Heggenmus, Pimpelmees, Koolmees en Merel liet zich nog zien. En wat een kippen allemaal op de gazons! De kip is zeer algemeen aan het worden in het Valkenberg, we telden wel 50-70 exemplaren Krielkip!

De Tijftjaf, de Boomkruiper en de Spreeuw konden we ook noteren. In het water van de singel en de gracht van de KMA zaten Fuut, Waterhoen, Meerkoet, Soepeend en -gans en als extra opwarmertje de luid trompetterende Grote Canadese Gans. Het begon vervolgens licht te regenen. We hebben het dit jaar niet getroffen en konden in totaal maar 19 soorten noteren, vorig jaar waren er dat 25. Helaas ontbraken nu Slechtvalk en Boomklever.

Willem Veenhuizen

Heggenmus
Broekj

(Gerard van den

Belevenissen in de Doenradestraat februari, maart, april 2015

De zachte winter zijn we goed doorgekomen. Natuurlijk zou je zeggen met af en toe lichte vorst aan de grond, verder amper sneeuw en ijs. We gingen een vroeg voorjaar tegemoet.

We voerden alleen nog maar een handje strooivoer op de plank en op de grond. Een achtstal Kauwen was nog altijd van de partij. Ik stond nog niet binnen of ze zaten al op de plank. Hoe houden ze het in de gaten, zo snel, elke keer weer; of ik nou in de ochtend voerde of in de middag, het maakte niets uit. In deze periode waren er weinig Vinken in de tuin, meestal een enkel mannetje en twee tot drie vrouwtjes. Maar terwijl ik dit tikte, 6 mei, was er wel al enkele weken een zingend mannetje in de omgeving. De Heggenmus was altijd aanwezig, al vroeg; zelfs met drie of vier achter elkaar aan jagend en baltsend. Enkele dagen geleden zag ik zelfs al een bedelend jong.

Kool- en Pimpelmees kwamen bijna elke dag wel op het voer af of waren elders in de tuin aanwezig. Ze zullen ergens in de omgeving wel een nestholte hebben gevonden. Het Winterkoninkje hoorde ik alleen in de achtertuinen, in ieder geval was het een blijvertje...

Weinig Groenlingen kwamen op de plank.: In andere jaren waren ze altijd goed voor wel vier man en drie vrouw, nu waren er maar enkele. Deze zijn nu ook niet meer aanwezig in de omgeving.

De Turkse Tortels waren hier dit jaar wisselend aanwezig. De ene maand zag je ze niet op de voerplaats en wel in de omgeving, en toen waren er een aantal dagen plots weer twee, één stelletje, op het voer en voedselzoekend op het gras. En wat dacht je van die bonkige Houtduiven: tot op 6 mei waren er iedere dag een of twee aanwezig.

Af en toe zagen we een Ekster schoorvoetend dichterbij komen, maar nog niet op de voerplank. De plank zal te dicht bij het huis staan. Datzelfde gold voor een nieuwkomer, de Zwarte Kraai, altijd wel in de omgeving aanwezig maar nu ineens dichterbij de voerplank; volgens mij kwam hij af op het lawaai van de Kauwen.

Felle zang was er voortdurend van het Roodborstje; dat zong zelfs in de nacht bij het licht van de straatlantaarns!

En dan de Merel: die zong op 6 mei al bijna een week de gehele dag! Dat was eerder alleen in de avond of een half uur voor zonsopgang het geval. Een week geleden zagen en hoorden we trouwens al verschillende vliegvlugge jongen. De Boomkruiper struinde bijna dagelijks door de lindebomen. Het is ook weer genieten van de gierende Gierzwaluwen, hoog in de lucht, of in een groepje laag over ons huis scherend.

De Zanglijster, en de Staartmees hebben we niet meer gezien of gehoord in onze tuin of omgeving

Willem Veenhuizen
Mei 2015

Alle begin is moeilijk.

Om te zeggen het is me met de paplepel ingegeven dat gaat wel te ver, maar niettemin was mijn vader al bezig met vogeltjes te kweken en ik deed dat vroeger ook, maar bij de verhuizing naar Made ben ik met die hobby gestopt. Toch kun je zeggen dat het daar allemaal mee begonnen is. Ook een gesprek met Eric van Damme over vogels en de vogelwerkgroep hebben me aangezet om me aan te melden bij de beginners cursus in 2012. Toen werd ik bijna gepensioneerd en ik dacht dat ik dan meer tijd zou hebben om mijn tijd met dingen buiten te doen en niet meer aan het bureau te zitten wat ik de rest van mijn leven had gedaan.

Na de beginnerscursus heb ik in het najaar de cursus voor gevorderden gedaan. Dat hielp me wel bij het op naam brengen van vogels maar genoeg was het beslist niet. Daarom heb ik me aangemeld toen de mogelijkheid werd geboden om met een mentor op pad te gaan. Dat is Piet van Iersel geworden en zo gaan we vaak samen op pad.

Ik heb meteen maar een kijker gekocht. Dat werd na enig zoeken op internet een Binolyt (8x42). Ik heb hem na enige onderhandelingen in Dordrecht gekocht en hij bevat me prima, ik heb wel eens door een Swarovsky gekeken maar geen verschil kunnen ontdekken, hij bevat me prima en was betaalbaar.

Als vogelboek gebruik ik het cursusboek van Peter Hayman: Nieuwe zakgids Vogels. Maar daarnaast heb ik heel veel gemak van een uitvouwbare kaart met 200 vogelsoorten. Dat is een uitgave van de KNNV met de titel: 200 Vogels in een oogopslag. Het vouwblad is lekker gemakkelijk mee te nemen en de plaatjes zijn prima.

Voor de geluiden gebruik ik de moderne hulpmiddelen: mijn Ipad, waarop ze gemakkelijk te vinden en te beluisteren zijn. Ik repeteer ze wel als ik weer eens thuis kom van een wandeling met Piet, of als we weer eens een nieuwe soort mooi hebben gezien of gehoord. Laatst hadden we een Kuifmees heel mooi gezien, volop in de zon, een prachtig beestje.

Als ik een onbekende vogel zie let ik eerst op de grootte en de kleur. Zoals bij een Merel met zijn gele snavel of de kleuren van een Putter op zijn kop. Maar daarnaast is de omgeving van belang: in de duinen of op het strand wandelen is iets anders als de Zonzeelse polder of de Dorstse bossen. Ik ben blij dat ik na mijn hart operatie veel tijd in de natuur kan besteden, dat heb ik ook nodig om ze allemaal te leren kennen. Ik ga daarom vaak naar buiten en het liefst met anderen erbij.

Piet van Iersel en Frans Adriaenssen

Handhaving en RO in Breda

Op 9 mei heeft Jan van der Heyden namens de West Brabantse Vogelwerkgroep, IVN Mark en Donge, KNNV vereniging voor veldbiologie en Natuur- en Milieuvereniging Markkant, in de Commissie Bestuurlijke Zaken van de Bredase gemeenteraad aandacht gevraagd voor het deplorabele handhavingsbeleid op het gebied van de ruimtelijke ordening. Jan gebruikte daarbij enkele voorbeelden. Deze voorbeelden betreffen plekken in het Buitengebied Zuid (zie Hupke 160 p. 5).

1. Vaartwegje 46 heeft in bestemmingsplan Buitengebied 1997, 2010 en 2013 de bestemming paardenhouderij. Op deze locatie is momenteel gevestigd Lips Stables en Topsport Tim Lips bv. In hoeverre op deze locatie topsport wordt bedreven kunnen de groene verenigingen moeilijk beoordelen, maar deze locatie heeft in ieder geval geen bestemming sport.

2. Vaartwegje 6: het is onduidelijk hoe hier de bestemming is geregeld. Verschillende vormen van bouwvlakken zijn op de afbeelding waar te nemen. Wat kan daar de bedoeling van zijn?

3. Rithsestraat 310: hier is voor een aangelegde drainage achteraf een omgevingsvergunning aangevraagd. Het excuus daarvoor was, dat archeologische waarden toch niet meer aanwezig waren omdat de grond in 2004 al tot 80 centimeter diep was afgegraven voor het verwijderen van puin. Van een vergunning voor deze verwijdering is waarschijnlijk bij de gemeente nooit iets gehoord. Een illegaal aangelegde paardenbak moest na een hele procedure worden verwijderd. Deze paardenbak is achteraf toch gelegaliseerd. Ook zijn op dit bedrijf betonbanen aangelegd waar zwaar landbouwverkeer overheen rijdt, hetgeen verkocht wordt als normaal agrarisch gebruik. Dit is recent in BN/deStem publiek gemaakt, maar de wethouder hield het op een burenruzie.

4. In 2010 wordt op Klein Wolfslaar in de groen- blauwe mantel een permanente teeltondersteunende voorziening buiten het bouwvlak gerealiseerd. Dit is tot 2014 door de gemeente getolereerd en kon uiteindelijk door verandering in de provinciale Verordening Ruimte 2014 alsnog worden gelegaliseerd. Hier werd dus niet door de gemeente handhavend opgetreden.

5. Van de Overakkerstraat 372 is op 7 maart 2013 het illegaal aanleggen van een paardenbak gemeld compleet met drainage, licht en opgevuld met voor de omgeving vreemd materiaal. Na herhaaldelijk informeren zei na drie weken de handhavingsambtenaar geen tijd te hebben gevonden om de illegale aanleg te bekijken. In een later stadium werd door de gemeente erkend dat een en ander inderdaad illegaal was. De manegehouder gaf aan dat de aanleg was ter vervanging van twee andere reeds jaren aanwezige paardenbakken. Dat waren echter niets meer dan twee plaatsen op het weiland waar men op het paard rondjes reed. Deze motivatie werd door de gemeente wel gebruikt om de zaak te rekken, via verruiming in de provinciale Verordening Ruimte 2014 en het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Breda-Zuid, om de aanleg alsnog te kunnen legaliseren.

6. In 2011 is voor de Strijbeekseweg 21 een omgevingsvergunning verleend voor de aanleg van een permanente teeltondersteunende voorziening, een zogenaamd containerveld. Hiervoor is in de groen-blauwe mantel grond geëgaliseerd wat strijdig is met het Bestemmingsplan Buitengebied Breda-Zuid 2011 en 2013.

Ook het voorgenomen kapbeleid baart de groene verenigingen zorgen. Zij lopen stelselmatig tegen onvoldoende opgelegde herplantplicht aan. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat het herplanten in stedelijk gebied door allerlei oorzaken moeilijker is geworden.

Ook staan heel veel bomen straks met het nieuwe kapbeleid niet op de lijst met waardevolle bomen. Hierdoor zullen er veel verdwijnen zonder dat daar een omgevingsvergunning voor hoeft te worden verleend. Het aantal van 90.000 bomen dat Breda binnen zijn grenzen zegt te hebben zal daardoor afnemen. Dit baart

des te meer zorgen omdat als gevolg van klimaatverandering Breda juist meer bomen binnen zijn grenzen zou moeten krijgen. Handhaving van het huidige bomenbestand is daarom een belangrijk item.

Teeltondersteunende voorzieningen in de Rith

Handhaving van de tijdelijkheid van de teeltondersteunende voorzieningen laat eveneens te wensen over. Deze teeltondersteunende voorzieningen moeten na de toegestane termijn van zes maanden uit het landschap verdwijnen hetgeen nu onvoldoende gebeurt. Of men verwijdert alleen het plastic en laat de staketsels gewoon staan. Dit is bepaald niet ter verfraaiing van het landschap in bijvoorbeeld de Rith.

De groene verenigingen menen dat de Structuurvisie 2030 alleen maar voor de Bühne is opgesteld. Immers, de doelstellingen uit deze visie worden op geen enkele manier waargemaakt in het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Breda-Zuid. De motie "Trots op ons buitengebied" met een duidelijke opdracht aan het college spreekt voor zich. Het moge duidelijk zijn dat de groene verenigingen binnen Breda erg ontevreden zijn met het handhavingsbeleid van de gemeente Breda. Ze vragen zich nu al af of Breda in staat zal zijn adequaat toezicht te houden op het verblijf van seizoensarbeiders gedurende maximaal zes maanden per jaar en ook nog te controleren dat deze mensen alleen werken op het bedrijf waar dat voor hen is toegestaan.

We kregen in de vergadering van 9 april pas om 22:45 uur de tijd om ons verhaal te doen. Maar het is wel aangekomen. Er werd een motie aangenomen waarin wordt gesteld dat er vanaf vandaag sprake moet zijn van goede handhaving in het buitengebied, waarbij sprake is van professionele en tijdige reactie op handhavingsverzoeken. Deze motie werd ingediend door de D66-er Paul de Beer. In juni gaan we met de raadsleden door De Rith fietsen om ze te laten zien wat RO en handhaving met elkaar te maken hebben en hoe het landschap wordt aangetast.

Steenuiltje op de Rith

(Harry Fiolet)

Piet van Iersel en Jan van der Heyden

Hyperactieve Koolmezen

Bij de controle van de steenuilenkasten constateer je wel eens dat de kast door een andere vogel in gebruik is genomen; zelfs Koolmezen zien een steenuilenkast als geschikte woonruimte om hun nest in te maken.

Nestkastcontrole Steenuilen

Tijdens een nestkastbezoek (controle Steenuilen) op 20 mei 2014 aan het Moleneind in Teteringen constateerde ik dat de kast in gebruik was genomen door een Koolmees. Het gebeurt wel vaker dat Koolmezen voor andere soorten bedoelde kasten in gebruik nemen, maar met een kast van een Steenuil is dat toch een hele onderneming. Maar ook dit heb ik al eens eerder waargenomen in mijn steenuilengebied.

Koolmees in achtertuin

(R van Breemen)

Vergelijking van verrichte arbeid

Nu is de vraag hoeveel arbeid die Koolmees meer verzet dan een Koolmees die gebruik maakt van een standaardmezenkast. Je kunt dit meten door het aantal vliegbewegingen met nestmateriaal te tellen. Je moet dan wel twee locaties tegelijk monitoren: een mezenkast én een steenuilenkast, beide bewoond door Koolmezen. Gelet op de tijd die dit kost is dit monnikenwerk. Om het verschil in de arbeid die is verricht door de beide Koolmezen toch te achterhalen is men op het idee gekomen om de hoeveelheid aangevoerd nestmateriaal te vergelijken. De inhoud berekenen is simpel: je neemt de oppervlakte van de bodem van de kast en vermenigvuldigt die met de hoogte van het aangebrachte nestmateriaal (lengte x breedte x hoogte).

Om een vergelijking te maken heb ik de koolmezenkast in mijn achtertuin (die elk jaar bewoond is) opgemeten om het resultaat te vergelijken met de steenuilenkast aan het Moleneind (Teteringen). De steenuilkast besproken in dit artikel is een standaardkast zoals geleverd door het Brabants Landschap.

Het resultaat: de mezenkast in de achtertuin bevatte 980 cm³ materiaal (oppervlakte bodem maal de hoogte van het aangebracht nestmateriaal 14 cm x 14 cm x 5 cm). De steenuilenkast aan het Moleneind kwam op 5200 cm³ (oppervlakte bodem maal de hoogte van het aangebracht nestmateriaal 20 cm x 52 cm x 5 cm).

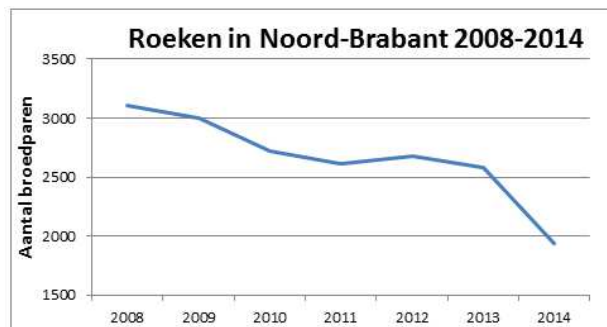
Steenuilenkast Moleneind Teteringen 20-5-2015

Conclusie

De Koolmees die gebruik maakte van de steenuilenkast heeft ruim vijfmaal zoveel nestmateriaal aangevoerd als de Koolmees die gebruik maakte van de traditionele standaardmezenkast. De vraag is nu waarom Koolmezen zulke grote kasten in gebruik nemen: is er te weinig andere nestgelegenheid beschikbaar?. Ook andere vogels maken gebruik van steenuilencast, bijvoorbeeld Spreeuwen. Kortom, er valt nog genoeg te monitoren.

Raymond van Breemen

In geheel Noord-Brabant gaat de stand achteruit van circa 3000 paar naar circa 2000 paar. Landelijk ligt de index vanaf 1990 nog wel boven de 100 procent.

De oorzaak is niet bekend maar waarschijnlijk is er minder voedsel (emelten, ritnaalden en engerlingen) beschikbaar als gevolg van het gebruik van landbouwgif.

	Steenakker	Heuvelplein	Ijpelaar	Totaal
2006	0	60	149	209
2007	0	40	95	135
2008	12	37	99	148
2009	6	28	73	107
2010	5	38	66	109
2011	6	34	62	102
2012	4	24	44	72
2013	4	21	45	70
2014	10	8	27	45
2015	14	9	7	30

Sterke achteruitgang van Roeken in Breda

Harry van Vugt

In 2006 broedden er 209 paar Roeken in Breda, in 2015 nog maar 30 paar. Dat is een achteruitgang met 85 procent.

(Graetheide .nl)

Volg het spoor, dan kom je uiteindelijk waar je moet zijn

Ik woon in Hooge Zwaluwe en reis bijna dagelijks met de trein van station Lage Zwaluwe naar station Rotterdam Blaak. De reis van Hooge Zwaluwe naar station Lage Zwaluwe (9,9 km) maak ik op verschillende manieren: met de bus, de auto of de fiets. En soms te voet over een smal pad langs het goederenspoor (5 km) dat loopt van Moerdijk door Zevenbergschen Hoek, langs het natuurgebiedje De Vrije Kavelen (Zonzeel), door Hooge Zwaluwe richting Geertruidenberg.

Station Lage Zwaluwe

(ns.nl)

Ik maak die wandeling meestal aan het eind van de dag en soms 's morgens. De verrekijker en de wandelschoenen gaan dan in de aktetas mee naar kantoor. Het is altijd leuk wandelen en vogelen langs dit spoor.

Zo was het ook op donderdag 30 april jl. Ik startte om 17:00 uur bij station Lage Zwaluwe richting Zevenbergschen Hoek. Het was fris, windje in de rug, maar prachtig weer met een strakblauwe hemel. Al na honderd meter vloog links een man Bruine Kiekendief laag over de akkers op zoek naar jonge haasjes, muizen of misschien al pullen van de Kievit. Bij Zevenbergschen Hoek op de Ewoudsdam kruiste een groepje Putters vrolijk kwetterend mijn pad en even later kwam ik bij de huizen langs een kwetterde kolonie mussen. Ook ik werd vrolijk en stapte monter door. Na de spoorwegovergang over de Bloemendaalse Zeedijk spitste ik ineens mijn oren, wat hoorde ik daar? Ik pakte snel mijn verrekijker en zag mijn eerste Grasmus van 2015. Hier werd ik helemaal blij van. Grasmussen zijn geweldige vogeltjes, je hoort ze altijd en ze verstoppen zich niet zo, dus je kunt ze ook goed bekijken! Mijn wandeling kon al niet meer stuk. Iets verder trof ik een paartje Roodborsttapuit op de afrastering aan. De kleuren van de man zijn prachtig diep en scherp getekend. En weer een Grasmus in een struik! Honderd meter verder vloog een lichtbruin vogeltje op tussen de bielsen. Het was ... een Tapuit! Al drie jaar achtereenvolgend heb ik in het voorjaar langs dit spoor een of enkele Tapuiten gezien, waarschijnlijk op doortrek. Later in het jaar zag ik ze dan jammer genoeg niet meer. Enkele weken geleden hing hier ook een Veldleeuwerik te zingen in de lucht. Die was ook al door want het was stil in de lucht. Weer een stukje verder hoorde en zag ik zes Gele Kwikstaarten. Ze zaten op de rails, maar vlogen ook heen en weer naar de (graan)velden. De Gele Kwikken broeden in de akkers rond De Vrije Kavelen!

Inmiddels liep ik verder en zag weer een groepje vogeltjes op en tussen de rails en op paaltjes. De verrekijker kwam weer in stelling (zo kom je nooit thuis...). Nee maar, weer Tapuiten: een "witte" man en zes beige Tapuiten, de een wat scherper getekend dan de ander; allemaal hadden ze een mooi masker. Zouden het man, vrouw en de kinderen van vorig jaar zijn? Zou het gezin de hele winter nog bij elkaar gebleven zijn? Daar over nadenkend ging ik verder. De Tapuiten ook, ze vlogen steeds een stukje voor me uit en gingen dan weer zitten. Bij het hek van De Vrije Kavelen ging ik linksaf en zij rechtdoor.

Ik was weer alleen en voelde me echt even eenzaam zonder de Tapuiten. Dat duurde echter niet lang want ik ontdekte langs het pad weer twee zingende Grasmussen, een ook een Tjiftjaf, Blauwborst, Rietgors en Rietzanger. Er vloog een vrouwtje Sperwer weg uit de struiken.

Vrije Kavelen, Hooge Zwaluwe

(Jan Benoist)

En Zwarte Kraaien probeerden te landen in de weilanden in het natuurgebiedje van Staatsbosbeheer, maar daar waren de daar broedende weidevogels niet van gediend. De Grutto's schoten als torpedo's uit het gras omhoog, gevolgd door de Tureluurtjes. De Kieviten gaven ook ondersteuning bij het verjagen van de vijand. Missie geslaagd! Alle weidevogels doken weer terug in het gras. Maar toen kwam een Buizerd over en daar gingen de torpedo's weer! Het is en blijft een geweldig gezicht, maar ik heb ook meelij met die weidevogels, ze hebben geen moment rust. Eindelijk ben ik dan bij de Zoutendijk (asfaltweg) en moet linksaf. Ik kijk nog even met de verrekijker over het spoor richting het dorp omdat daar ieder jaar een paartje Roodborsttapuit broedt. En yes, ze zijn er weer. En, in de verte zie ik de Tapuiten op de rails en op de paaltjes. Dag Tapuiten, volg het spoor maar dan kom je uiteindelijk waar je moet zijn!

In het verleden behaalde resultaten zijn geen garantie voor de toekomst, maar het is een leuke wandeling om in het voorjaar eens te doen aan het eind van de middag. Het kan ook 's morgens. Dan is er ook kans om reeën te zien. Let wel op, rond 07.30 uur kom de goederen trein langs over het spoor.

Mathilde Marijnissen

De Veldleeuwerik, *Alauda arvensis*

In gedichten en liederen is de Veldleeuwerik misschien wel een van de meest voorkomende vogels. Deze vogel behoorde ooit tot de vijf meest voorkomende broedvogels van Nederland, maar hij is deze status kwijtgeraakt. Op veel plaatsen in het cultuurland is het angstig stil geworden. Het is haast onmogelijk om van de instortende populatie van de Veldleeuwerik een helder beeld te geven. Omdat weinig natuurkenners echt naar deze soort omkeken, zijn er over zijn sluipende ondergang geen cijfers beschikbaar. De Veldleeuwerik leed buiten beeld zijn verlies tot niemand meer kon ontkennen dat de zang van de Veldleeuwerik verstomd bleek. Boeren gingen niet voor ze betogen, jagers waren door het verlies van de Veldleeuwerik niet in hun belang geschaad en vogelbeschermers konden geen nestkast timmeren voor de Veldleeuwerik. Ook kon men geen grootschalig leeuwerikenbeheer op gang brengen. Mede daardoor verloor het alsmear leger wordende akkerland een van zijn meest kenmerkende soorten.

(Jan Hendriks)

Kenmerken

Leeuweriken vormen een duidelijk afgebakende familie van zangvogels. Deze bestaat wereldwijd uit 15 geslachten met meer dan 70 soorten. De loopbenen zijn aan de achterkant met afzonderlijke hoornschildjes bekleed. Bij bijna alle andere zangvogels zijn deze hoornschildjes tot een groot schild samengegroeid. De nagel van de achterteen is lang en recht, soms licht gebogen. Ze baden niet in het water maar nemen een zand- of stofbad net als hoenders. Ze slapen op de grond, in kuiltjes.

De Veldleeuwerik heeft een dik lichaam, is ongeveer 17,5 centimeter lang en heeft vrij brede spits toelopende vleugels met een witachtige achterrand. Hierdoor is hij in de vlucht van de Kuif- en Boomleeuwerik te onderscheiden. De vrij lange staart heeft witte buitenste staartpennen. De forse donkere snavel is relatief kort en dik en de donkere pootjes zijn kort. De kopveertjes worden soms als een kuifje opgezet, maar nooit langdurig. De bovendelen en bovenvleugels zijn bruin, met zwarte en crèmekleurige streepjes. De buik is witachtig, de borst is geelbruin met donkere streepjes.

In groepen hebben ze een krachtige enigszins golvende vlucht die aan lijsters doet denken. Na enkele vleugelslagen worden de vleugels even gesloten gehouden. Ze trekken zowel overdag als 's nachts. Boven

het broedterrein hebben ze een fladderende baltsvlucht. Ze bidden boven hoog gras voor ze landen.

De roep is een variabel hard sie-up tsjirrup, in groepen tijdens het vliegen klinkt dat zachter. De zang is een aanhoudende stroom van trillers en jubelende klanken met nabootsingen. Tijdens de zang stijgt de Veldleeuwerik steeds hoger en hoger tot een hoogte van wel 50 meter of meer, totdat hij bijna uit het zicht is verdwenen. Daar volgt een fase waarin het mannetje al zingend zo'n twee en een halve minuut op dezelfde hoogte blijft. Daarna zeilt hij naar beneden, of hij vouwt op 10 tot 15 meter hoogte zijn vleugels samen en suist omlaag. De Veldleeuwerik gebruikt niet alleen het luchtruim voor zijn jubelende zang. Ook wordt gezongen vanaf een hoge zangpost bijvoorbeeld een kluit grond of struikje. Veldleeuweriken die hun territoria bij elkaar in de buurt hebben, zingen een lokaal dialect. Hun zang lijkt meer op die van elkaar dan op de zang van soortgenoten die elders nestelen. Veldleeuweriken kunnen hierdoor heel snel 'vrienden' van 'vijanden' onderscheiden. Vrienden zijn in dit geval Veldleeuweriken uit aangrenzende territoria.

(birdfoto.nl)

Verspreidingsgebied

De Veldleeuwerik komt voor in vrijwel het volledige Palearctisch gebied. De soort ontbreekt alleen in het uiterste noorden en zuiden van Europa. De grootste broedpopulaties zijn te vinden in de voormalige Sovjet-Unie, Polen, Duitsland en Spanje. Oostelijke en noordelijke populaties overwinteren voor een groot deel in de Lage Landen en Frankrijk. De overwinteringsgebieden van het deel van de Nederlandse populatie dat wegtrekt, liggen in dezelfde gebieden. Gedurende de trektijd worden de grootste groepen Veldleeuweriken gezien, bijvoorbeeld in oktober 2014 250 exemplaren bij Lage Zwaluwe en 250 in de Koningspolder, Steenberg. In oktober 2013, waren er 250 vogels in de Binnenpolder, Terheijden. Opvallend is dat er vrij weinig waarnemingen zijn te vinden in het archief van de Vogelwerkgroep. Zijn ze nog zo algemeen dat het niet de moeite wordt gevonden om ze door te geven of vallen ze niet op in het veld? Tijdens het broedseizoen heeft de Veldleeuwerik een voorkeur voor open landschappen. Ze mijden gebieden met verticale opstanden. De hoogste dichtheden worden bereikt in de niet-vergraste heidegebieden en open extensief beheerde akkergebieden. In graslanden liggen de dichtheden lager. Maar alleen in extensief beheerde graslanden worden nog voldoende jongen grootgebracht om de soort in stand te houden*

De beste akkergebieden voor de Veldleeuwerik lagen op de zandgronden van de Drentse en Groningse

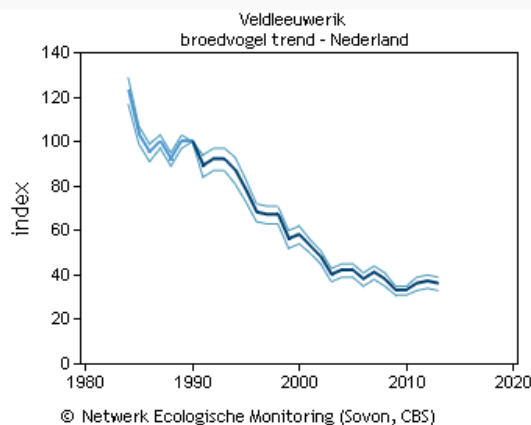

veenkoloniën en de ontgonnen veengebieden van Overijssel en Midden-Limburg.

Oorzaken van de afname

Opvallend is de getalsmatige afname. In graslanden bedraagt de broedvogelpopulatie nog slechts 10 procent van die van de jaren zestig. In akkergebieden is de achteruitgang 45 procent en in de duinen 74 procent tijdens diezelfde periode. In West-Europa is de totale populatie van de Veldleeuwerik met tenminste 50 procent afgenomen. Voor Nederland wordt de afname geschat op procent. Na de inventarisatieperiode voor de Atlas van de West-Brabantse broedvogels (2007) werd in West-Brabant het aantal broedparen geschat op 5.500 tot 7.600. In Nederland broeden vandaag de dag nog 29.000 tot 41.000 paren.

Aantalsontwikkeling

De oorzaken van de achteruitgang verschillen per habitat. In de duinen speelt de verruiging door onder andere de sterke reductie van het konijn de Veldleeuwerik parten. Op de heidevelden spelen vergrassing, opslag en verminderde begrazing een belangrijke rol. Door de vele verschillende bewerkingen op het moderne cultuurland lukt het de Veldleeuwerik niet meer om jaarlijks 2-3 broedsels groot te brengen. Terwijl juist de late legfels de meeste jongen moeten opleveren. Het veranderde graslandgebruik leidt tot vroegere maaidata, een hogere maai-frequentie en een grote eenvormigheid. Ook dat eist een hoge tol. Het gebruik van insecticiden, herbiciden en kunstmest hebben geleid tot minder soorten insecten en een verarming van de kruidenrijkdom. Ook het in de broedperiode opbrengen van organische mest door middel van injecteren of met sleepslangen leidt tot verlies van nesten, eieren en niet-vliegvlugge jongen zowel op graslanden als in de akkerbouwgebieden. In de akkerbouw heeft de afname van zomergraan en de toename van wintergraan nadelig uitgedaakt voor de Veldleeuwerik. Wintergraan wordt te vroeg in het broedseizoen hoog en dicht. Het is hierdoor alleen geschikt als broedplaats vroeg in het broedseizoen. Daarnaast leeft helaas in landen rond de Middellandse Zee de plezierjacht nog volop. Jaarlijks worden er daar, in landen als Malta en Italië, nog duizenden Veldleeuweriken geschoten.

Voedsel

Tot de voorkeurshabitats van overwinterende Veldleeuweriken behoren akkers met graanstopfels,

bieten- en aardappelresten en braakland. Hiervan worden akkers met graanstopfels het meest gewaardeerd; de achtergebleven graankorrels leveren meer energie op dan bladgroen en onkruidzaden. Blad van dicotyle onkruiden maakt in alle habitattypen een belangrijk deel uit van het dieet van de Veldleeuwerik. Het aanleggen van graanakkertjes, mits deze niet voor de winter worden gemaaid en geploegd, kan bijdragen aan gunstige foerageergebieden in de winter voor alle akkervogels. De jongen worden grootgebracht met insecten.

Akkerranden

Een van de weinige positieve ontwikkelingen voor vogels in de Nederlandse akkerbouwgebieden vormt de aanleg van bloemrijke akkerranden. Het aantal broedpogingen in akkerranden is echter gering. Maar als foerageergebied zijn akkerranden van grote waarde. Via insectenbemonstering is aangetoond dat akkerranden en bermen veel meer insecten bevatten dan de omliggende akkers. Het grotere voedselaanbod heeft een duidelijke aantrekkingskracht op Veldleeuweriken. De volgorde van meest naar minst gewaardeerde gebieden is akkerrand, luzerne-akkers, bermen, overige akkers, grasland en tarwe-akkers. De aanleg van trioranden biedt meer voordelen voor verschillende vogelsoorten dan de aanleg van monoranden. De triorand is een aangepaste versie van de monorand. Hij is even breed maar verdeeld in drie parallelle overlangse stroken die beurtelings worden gemaaid. Zo zijn er een jaarrond zowel een korte als een ruige strook aanwezig. De aanleg ervan is niet alleen gunstig voor de hoeveelheid prooidieren, maar ook voor de diversiteit aan prooidieren. En dat beïnvloedt mogelijk de groei en gezondheid van nestjongen. Structuurdiversiteit is een sleutelfactor voor akkervogels. Akkerranden blijken het probleem van voedselschaarste voor de Veldleeuwerik op te kunnen lossen. Maar bieden geen oplossing voor het gebrek aan veilige broedplaatsen

Onderzoek + inventarisaties + verslagen

Broedgegevens

Het nest van de Veldleeuwerik stelt niet veel voor. Het is een slordig bouwsel dat bestaat uit droge grassprietten. Het ligt op de grond, verscholen tussen het gras of kruiden en heeft een opstaand randje. Het vrouwtje kiest de plaats van het nest. Hierin legt ze drie tot vijf eieren die na elf of twaalf dagen uitkomen. De lege eierschalen en de uitwerpselen worden uit het nest verwijderd. De eieren zijn variabel: ze hebben veelal een grijsgroene ondergrond en zijn bruin gewolkt en gestippeld. De lichtgrijze jongen, met vrij lang dons, zijn bij de geboorte kaal en blind, echte nestblijvers. De bekjes van de jonge Veldleeuweriken zijn aan de binnenkant wat gelig en de zijkanten zijn iets feller gekleurd. Ook hebben ze vier zwarte puntjes op hun tong. De jongen blijven tien dagen in het nest. Daarna verlaten ze het nest voorgoed. Na vijftien dagen zijn ze vliegvlug. Ze worden door beide ouders gevoerd. Nadat de jongen zijn uitgevlogen worden ze nog een poosje door het mannetje gevoerd. Het vrouwtje begint dan aan een nieuw broedsel.

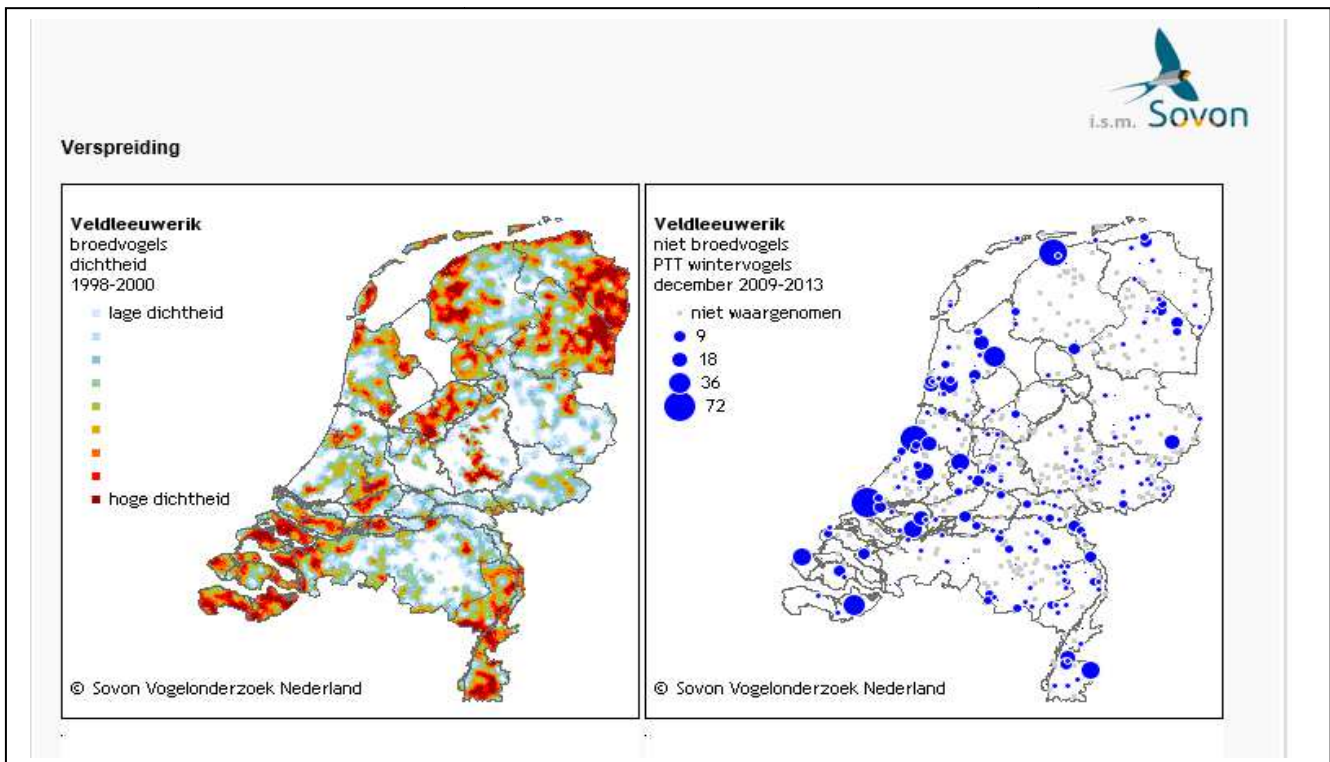
Hans van der Sanden

Literatuur

Sovon 1987, Atlas van de Nederlandse vogels
Sovon Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2002

Atlas van de West-Brabantse broedvogel 2007, Samenwerkingsverband Westbrabantse Vogelwerkgroepen. NPN media, Breda
Archief West Brabantse Vogelwerkgroep
Limosa nr.86.3.2013.

*Zoals bijvoorbeeld op de vliegbases van de Koninklijke Luchtmacht (o.a. vliegbasis Woensdrecht en Gilze-Rijen). (mededeling Albert de Hoon)

De Pannenhoef

Het was fris maar zonnig toen we op 18 april 2015 om 08.00 uur aankwamen op de parkeerplaats Lokkerberg aan de Oosteindseweg bij de Pannenhoef. Allengs werd het warmer; een prima lentedag voor een excursie!

Twee dagen daarvoor had Bart Pörtzgen van Brabants Landschap een lezing over dit gebied gegeven. Een prima concept: eerst een lezing over de geschiedenis van het gebied met een powerpointpresentatie, en vervolgens een excursie in dat gebied; beide georganiseerd door Ellie Pruiksma.

Bart is een bevlogen boswachter en met zijn enthousiaste manier van vertellen wist hij ons te boeien en gaf hij een goede indruk van de geschiedenis van het gebied en de manier waarop het tegenwoordig beheerd wordt. De vogelstand gaat er daarmee ook op vooruit. Goed bezig, Bart: complimenten!

Mooi dat in april vele soorten vanuit hun overwinteringsgebied in Afrika weer ons landje komen binnendruppelen, om naar hartenlust te zingen, hun territorium veilig te stellen en aan hun nageslacht te werken. Extra interessant was dat Bart ons voerde naar gebieden waar "normale mensen" niet mogen komen...

Behalve de veel voorkomende soorten hebben we er ook de Kleine Plevier, de Groenpootruiter, de Watersnip, de Boomleeuwerik, de Boompieper, de Grote Lijster, de Zanglijster, het Vuurgoudhaantje, de Bonte Vliegenvanger, de Zwarte Mees, de Kuifmees, de Gierzwaluw, de Grasmus, de Blauwborst en de Kleine Bonte Specht aangetroffen. De Zwarte Specht en de Koekoek hebben we helaas niet gezien maar wel gehoord.

Watersnip

(Jochem van Win)

Zoals dat hoort kwam het speciale toetje op het einde. Lang gewacht en stilgezwegen, niet gedacht en toch gekregen! Daar waren ze dan: acht prachtige Beflijsters, in een wei, stralend in de zon. Ze bleven lang genoeg zitten om zich goed te laten bewonderen en vlogen toen nog een paar keer op en neer. Een super toetje!! In het totaal hadden we maar liefst 63 soorten waargenomen.

Bij vertrek leidde John ons nog naar een nestkast waar een Bosuil in zat te broeden; we konden nog net haar koppie zien: numero 64, de kers op het toetje!

Ga zo door Bart, je mag trots zijn op je werk, hartelijk dank!

Marijke Levy-de Hingh

(foto's Jan Benoist)

De Pannenhoef Brabants Landschap

Bloesemtocht met eieren ?

Altijd al een keertje willen doen, de bloesemtocht. Tien kilometer wandelen in een buitengebied en allerlei bloesems in geuren en kleuren bewonderen. De tocht loopt rond de vestingstad Buren in de Betuwe. Op stap dus met de verrekijker en rugzak met proviand. We gaan door een uitgestrekt gebied van weilanden en akkers en heel veel appel- en perenbloesem. Zo'n vijf kilometer verder met dezelfde bloesempracht om je heen ben je blij met de weilanden tussendoor en de vele verschillende vogels die het in deze tijd van het jaar enorm druk hebben met elkaar en ons 'niet zien' of hooguit als twee wandelende bomen willen beschouwen. Zwaluwen, Buizerds, Veldleeuweriken, Kieviten, Tjiftjafs... allen met hun soorteigen zang en vlieggedrag. De roep van de Kievit is zo vrolijk en je weet dat er dan nog vele zonnige dagen in het verschiet zijn. De verrekijker doet goed dienst vandaag, zoveel kieviten bij elkaar op 1 vierkante kilometer heb ik nog nooit gezien. Ook zien we hier en daar de kievitseieren in de weilanden liggen met boven hun zwevende en vreugdekreten slakende kievitsouders.

Hee...wat doet die Kievit raar!? Zo'n 20 meter verderop zien we op de grond een kievit met de kop in het gras en de staart in de lucht rondjes draaien om weer voor enkele tellen terug te komen in de normale stand en vervolgens weer de staart omhoog steekt. Door de verrekijker zien we dat de kievit terwijl zijn staart omhoog wijst, aan het persen is. Wat bijzonder om eens goed te kunnen bekijken hoe een vogel een ei legt naast de andere twee eitjes die er al liggen.

Na verschillende malen persen door de kievit en het goede zicht op haar uitlaat waar je het ei duidelijk ziet zitten, verwachten we dat elk moment de bevalling spoedig voorbij zal zijn. Na tien minuten komen er twee kieviten zweven boven de zwoegende kievitmama als bescherming tegen vogels die graag een eitje meepikken. De ene klinkt bezorgd en de ander kwettert dat het goed komt en zweeft weer naar het eigen nest terug. Gelukkig, de eierenleggende kievit staat er niet alleen voor en de kievitpapa komt enkele meters boven haar hangen met een bemoedigend gekwetter. Hij stijgt weer op met zijn lange flappende vlucht en de staart van het kievitvrouwtje gaat weer eens omhoog om te persen. Onbewust pers ik mee waardoor een zuchtje wind ontsnapt ... excuses maar je leeft zo mee omdat je weet hoe hard er gewerkt moet worden bij een bevalling. Na weer enkele minuten komt het kievitmannetje naast haar zitten en samen wordt er wat gemurmeld waarop het vrouwtje plots hard piept en het mannetje eieren voor zijn geld kiest.

Eindelijk, daar valt het ei op de grond en het vrouwtje zakt door haar poten voor een welverdiende rust na zo'n topprestatie. Het mannetje landt bij het ei, bekijkt het trots en rolt het bij de andere 2 eieren. Altijd gedacht dat eieren leggen bij vogels maar enkele minuten duurde zoiets als bij ons het ontlasten, twee tot drie keer persen en floep.

We gaan weer op pad in de wetenschap dat kieviten sociaal zijn en werpen nog een laatste blik op de drie kievitseieren. Uitgebroed gaan ze de toekomst vertegenwoordigen als sierlijke vogels met een groenpaarse metaalglans op hun zwarte rug en de lange kuif op hun kop die ze met recht fier dragen.

Rita van Dongen

(H. van Dongen)

Op zoek naar de Oehoe

Op zaterdag 9 mei vertrokken acht leden van de uilenwerkgroep naar Meerssen om daar in een groeve de Oehoe met jongen te bezoeken.

Een uitgelezen dag om, genietend van de zon en de mooie omgeving, te vogelen. Dat begon al bij de uitspanning de Nachtegaal, waar we tussen koffie en Limburgse vlaai, de bedrijvigheid van o.a. Pimpelmees bij de aan de bomen bevestigde nestkastjes volgden.

Onderweg naar de groeve werd halt gemaakt om het geluid van de Vuurgoudhaan en de Goudvink goed te beluisteren. Vanaf de uitkijkpost bij de groeve hadden we weliswaar een goed zicht op de wand, waar de Oehoe nestelde, maar kregen we, ondanks ons nijver speuren, geen Oehoe in het vizier. Iets verder doorlopen om vanuit een andere hoek de zaak nogmaals te bestuderen? Geelgors liet zich niet alleen horen, maar liet zich ook, rustig zittend op een hek, van alle kanten bewonderen. Maar de Oehoe dan? Eindelijk werd een jong in de telescoop 'gevangen'. Tussen de begroeiing rond de nestplaats door liet hij zich zien, terwijl hij druk 'hupte', zoals we ook vaak bij de Steenuil zien. Een keer zelfs strekte hij zijn vleugels. We namen ruim de tijd om zijn capriolen te volgen, tot de tijd ons dwong weer richting de Nachtegaal te gaan. Daar wachtte een heerlijke lunch. In de middag brachten we een bezoek aan groeve 't Rooth, Bemelen, een plaats waar de Oehoe ook gebroed heeft, vorig jaar nog. Nu waren er vooral 'schatgravers', jong en oud, die met het meegebrachte of van het infocentrum geleend materiaal, de mergelwanden bewerkten op zoek naar fossielen. Wij werden vooral getroffen door een jagende Slechtvalk. Al met al een succesvolle vogel-dag.

Agnes van der Sanden (foto's en tekst)

Oehoe met juveniel

(Antoinette van der Wildt)

Akkervogels

Het gaat slecht met onze akkervogels. De stand van de Patrijs is afgenomen met 80 procent en die van de Veldleeuwerik met 60 procent. Na de alarmerende resultaten van Sovon-onderzoek heeft Vogelbescherming actie ondernomen door beschermingsprojecten te ontameren.

Graanakkers in natuurreservaten

De natuurbeheerorganisaties hebben na de noodkreet van Sovon graanakkers aangelegd. Na een enthousiaste start is de aandacht verslapt en verblijven er minder akkervogels op en bij die percelen. Gebrek aan mankracht en financiële middelen kunnen de oorzaak zijn van het uitblijven van maatregelen. Landbouwers of loonwerkbedrijven moeten het werk, ploegen, zaaien en oogsten, uitvoeren en dat kost geld dat maar beperkt beschikbaar is. Voor natuurbeheerders als boswachters is graan verbouwen een branchevreemde bezigheid waar zij moeite mee hebben. In de zomer staat er wel graan op deze akkers maar dikwijls wordt dat als het rijp is geoogst en is er in de winter voor zaadetende vogels niets meer over.

Brabants Landschap, Pannenhoeve	Lokkerberg	Een perceel met weinig zaad
Natuurmonumenten Zundert	De Reten-Elderse Gronden.	Een perceel omgeploegd, een perceel met onkruid
Natuurmonumenten Chaam	De Retten.	Een perceel omgeploegd, een perceel met onkruidzaden
Natuurmonumenten Baarle-Nassau	Hollandse Bossen	Geen graan laten staan
Staatsbosbeheer Chaam	Bleeke Heide	Twee percelen, een omgeploegd, een met onkruid
Staatsbosbeheer Baarle Nassau	Merkske	Verschillende percelen met heel weinig graan voor wintervogels

Alleen in de Broskens en Vorster Schoor zijn lage aantallen Geelgorzen waargenomen. Dat hun aantal laag was is jammer want het betreft de laatste plaats in West-Brabant waar nog een kleine populatie Geelgorzen broedt. In 2015 is op diverse plaatsen weer graan ingezaaid, het resultaat wordt afgewacht.

Akkerranden op boerenland

Vrijwel jaarlijks is er contact met de beheerders over het beheer maar het blijft behelpen, het kan veel beter. In de winter 2014-2015 hebben verschillende vogelaars de graanakkers bezocht om te zien of er zaadetende vogels aanwezig waren. Het resultaat was bedroevend.

Voor landbouwers die bereid zijn akkerranden aan te leggen is er een subsidieregeling. De uitvoering ervan heeft de provincie Noord-Brabant uitbesteed aan Brabants Landschap. Vooral agrarische natuurverenigingen maken gebruik van de regeling.

Er worden diverse zaadmengsels ingezaaid. Zo zagen wij op perceelranden een bloemenzee goed voor onder andere vlinders. Niet altijd worden zaadhoudende planten ingezaaid en worden in het najaar de randen omgeploegd. Er zijn twee locaties bekend waar in de winter wel veel zaadeters verblijven met soms wel honderden Groenlingen: in de Grote Waardpolder en op de Rielse Heide.

In de broedtijd is de meest waargenomen soort de Gele Kwikstaart, in mindere mate worden Fazant, Veldleeuwerik en Graspieper hier gezien.

Muizen profiteren ook van het voedselaanbod want Torenavalken, Buizerds en Blauwe Kiekendieven zijn regelmatig te zien. Sperwers zitten achter de zangvogels aan.

Over het nut van akkerranden voor broedvogels als Patrijs en Veldleeuwerik zijn de meningen verdeeld. Brabants Landschap laat de akkerranden monitoren. Of deze organisatie en de provincie over het resultaat tevreden zijn is niet bekend. Zonder akkerranden is er op boerenland niets meer te beleven maar voor de biodiversiteit is alles meegenomen.

Harry van Vugt

(www.geling))

De Worp

Algemeen

De Worp is een natuurgebied ten westen van Drimmelen. Het gebied is 13 hectare groot en eigendom van Staatsbosbeheer. Het maakt deel uit van het 100 hectare grote landgoed De Koekoek van de familie Smits van Oijen. De naam De Worp dankt dit gebied aan de visserij door de plaatselijke bevolking; het werpen van visnetten om vis te vangen.

Ligging en bereikbaarheid

Atlasblokken 44-33-24

De Worp ligt ten westen van Drimmelen en ten noordoosten van het gehucht Oud-Drimmelen. Het is te bereiken vanuit Breda via Drimmelen. Het adres voor je navigatie is "Buitendijk 1, Drimmelen".

Beschrijving

Het is een bos- en open polderlandschap met karakteristieke landschapselementen zoals oude dijkes, terpen, houtwallen en turfgraten. Het gaat hier om gronden die grotendeels bij de Sint-Elisabethsvloed (1421) onder water zijn gelopen en in de loop der eeuwen stukje voor stukje weer zijn ingepolderd.

In de laaggelegen veengronden van De Worp werd vroeger turf gestoken. Hierdoor ontstonden krekens. De oevers ervan bestaan uit wilgenstruweel en rietland, waar tal van vogels nestelen. Later werd er griend aangeplant, evenals populieren. Langs natuurlijke weg ontstond

elzenbroekbos en ook zijn er enkele soortenrijke graslandjes in het gebied te vinden. In De Worp groeien onder meer pluimzegge en moerasmelkdistel.

Mogelijkheden

Neem in Drimmelen de Koekoekweg. Buiten Drimmelen kom je over de Breede Vaart. Parkeer hier de auto. Start de wandeling in noordwestelijke richting over het fietspad langs de Breede Vaart totdat je bij een dwarsweg (Zeggeweg) komt. Ga hier linksaf en wandel het natuurgebied De Worp in. Volg het zandpad helemaal tot je weer op de Koekoekweg uitkomt. Linksaf en je ziet de auto weer staan. Net voordat je aan de Koekoekweg komt zie je rechts het mooie landhuis liggen van Landgoed de Koekoek. Hier woont de familie Smits van Oijen.

Deze familie beheert een biologisch landbouwbedrijf met akkerbouw en Black Angus vleeskoeien. "Al eeuwen graast hier het vee en wordt het land bewerkt. Het is een bevredigend land: hier groeien de gewassen op onze akkers, hier graast onze kudde". Zo vermeldt de website: www.dekoekoekdrimmelen.nl.

Langs het gebied lopen enkele wandel- en fietsroutes, terwijl vanuit het Biesbosch Bezoekerscentrum Drimmelen een wandelroute door De Worp is uitgezet.

De Agrarische Natuurvereniging Drimmelen is zeer actief en stimuleert onder andere de aanleg van wandel- en fietspaden en de bloemrijke stroken langs de akkers.

Wat is er te zien

Lente/Zomer

Wilde Eend, Waterhoen, Meerkoet, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Groene Specht, Boomklever, Boomkruiper, Buizerd, Havik, Sperwer, Tuinfluiter, Zwartkop, Roodborst, Winterkoning, Fitis, Tjiftjaf, Grasmus, Rietgors, Groenling, Kneu en Vink

Herfst/Winter

Wilde Eend, Waterhoen, Meerkoet, Aalscholver, Krakeend, Boomklever, Boomkruiper, Buizerd, Havik, Sperwer, Groene Specht, Grote Bonte Specht, Kleine Bonte Specht, Koolmees, Pimpelmees, Staartmees, Sijs, Putter, Groenvink, Vink en Keep.

Jan Benoist

www.westbrabantsevwg.nl
voor meer informatie en foto's

Door eindeloze nieuwsgierigheid gedreven...

Omdat ik onder andere reizen in West-Afrika organiseer is het soms nodig om op pad te gaan om nieuwe gebieden te verkennen. Daarmee hoop ik iets anders te kunnen aanbieden dan de vele collega's die West-Afrika intussen ook ontdekt hebben..

Met deze bedoeling ben ik in februari een paar plekken in de buurt van Dakar gaan verkennen en heb ik een chimpansee-project in het verre zuidwesten van Guinee Bissau bezocht. Erik van der Hoeven attendeerde mij op dit project bij de laatste jaarvergadering. Omdat ik makkelijk te stimuleren ben nam ik meteen het besluit om daarheen te gaan. De luxe van twee 4-wiel auto's in Gambia maakt het trouwens een stuk eenvoudiger om zo'n besluit te nemen.

Om tijd te sparen had ik hier al een visum van Senegal gehaald. Op 7 februari ging mijn vlucht. De dag erna had ik mijn handen vol aan het organiseren van mijn spullen en het regelen van het visum. Daarna kon het avontuur beginnen. Het eerste grote probleem dat zich aandeede was de oversteek van de Gambiarivier bij Banjul. Omdat de wachttijden bij de oversteek daar gigantisch groot kunnen zijn, koos ik ervoor om een omweg te maken via Farafenni in het binnenland. Dat is dan bijna 375 kilometer extra rijden, maar je bent in beweging en mist het lange wachten en de enorme hectiek bij Banjul. Daarnaast kan er genoten worden van prachtige landschappen waaronder diverse wetlands. Meestal levert de oversteek bij Farafenni met de veerpont weinig problemen op. Op mijn auto zitten Rode Kruisstickers, waardoor ik meestal snel de vele controleposten kan passeren en voorrang krijg bij de veerpont. Soms moet je praktisch denken! Na Farafenni kijk ik altijd uit naar het groepje van ongeveer 45 Grutto's dat daar overwintert. Als ik ze waarneem ben ik altijd weer opgetogen. Op een of andere manier heb ik een band met ze opgebouwd. Daarnaast zitten er veel meer vogels die het observeren waard zijn. De kijker maakt overuren door de aanwezigheid van Vorkstaartplevieren, verschillende reigersoorten, pelikanen, diverse meeuwensoorten, diverse sterns, steltlopers, etc. Omdat er dit jaar veel te weinig regen gevallen is in het regenseizoen zijn de wetlands beduidend kleiner dan gewoonlijk. Of deze droogte van invloed is op de trekvogels moet nog blijken. Omdat de marges erg klein zijn zou dat best eens het geval kunnen zijn.

Bijzondere waarnemingen

Na mijn overnachting langs de rivier stak ik zonder problemen de grens over. Ik reed via sluiproutes om de slechte hoofdweg te vermijden.

Aan het einde van de middag kwam ik aan bij Somone, een plaats aan de Petit Côte. Ik maakte een boottocht op het wetland bij Sokone. Fraaie waarnemingen waren onder andere de Lepelaars, pelikanen en Visarenden. Ook weer een plek om van te genieten. Na dit avontuur besloot ik mezelf te verwennen met een paar biertjes en een slaapplek in een campement. Door de vriendelijke eigenaren Herve en Fatima voelde ik me er al snel thuis. De volgende dag bereikte ik Dakar. Door een oude route te kiezen kwam ik uiteindelijk in een complete verkeerschaos terecht. Met veel geduld en grote concentratie kwam ik uiteindelijk steeds meer in de buurt waar ik moest zijn namelijk, het bezoekerscentrum voor

lles de Madeleine. Dit centrum is met Nederlandse subsidie gebouwd en ziet er prima uit. Hier begon de boottocht naar de eilanden waar ik Roodsnavelkeerringvogels hoopte te zien. Deze elegante vogels broeden maar op een paar plekken bij West-Afrika. Een andere plek is op de Kaapverdische eilanden. Na een wandeling kwamen we op de broedplek en werden mijn inspanningen meer dan beloond. Het zijn sowieso niet zulke schuwe vogels. Zelfs bij dichte nadering blijven ze op het nest zitten. Diverse opnames werden gemaakt en tevreden keerden we terug. Toen reed ik via de nieuwe tolweg Dakar uit om Lac Rose, ook bekend als eindpunt van de rally Parijs-Dakar, te bezoeken. Na verkenning van accommodaties reisde ik door naar Somone en de volgende dag naar Tendaba, een bekend campement in Gambia. Hoewel het een goede uitvalsbasis is om vogels te kijken, is het om diverse redenen niet mijn favoriete plek. Het ligt echter gunstig op weg naar Guinee Bissau. De volgende dag reisde ik helemaal door naar de hoofdstad Bissau. Onderweg viel mij hier ook de enorme droogte op. Waar normaal watervlaktes waren, zag ik nu stof waaien. Na de overnachting ging ik richting Gabu, waar de afslag begint naar Beli. Tot zover was de weg -op het eerste gedeelte na- prima. De onverharde weg richting Che Che was ook nog goed te doen. Het was vooral stofhappen. Voor Che Che ligt een rivier. De veerman woont aan de andere kant en was nergens te zien. Na flink claxonneren kwam er uiteindelijk beweging in. Dat de pont vaart is nooit zeker. Deze keer had ik geluk. Nadat een vrouw met kind was ingestapt begon ik aan de tocht naar Beli. Het bleek een erg slechte piste te zijn waar meestal maar stapvoets gereden kon worden. Zelfs met de hoog op zijn wielen staande auto was het een hele opgave om alles heel te houden. Na tweeënhalve uur bereikten we uiteindelijk Beli. Na het drinken van een paar warme biertjes uit mijn voorraad zocht ik al gauw mijn daktent op. Ik stond in de groentetuin van het dorp, waar genoeg water was om mezelf te wassen na deze uitputtende en stoffige dag.

Rode kruis.

Kamperen is toch vaak aangenamer. De volgende reisdag bracht nog een avontuur. In Mansao fotografeerde ik een vervallen gebouw. Dit bleek naast een politiepost te liggen die ook niet veel meer was dan een bouwval. Ik werd gearresteerd en grimmig toegeschreeuwd door vijf politieagenten. Mijn fototoestel werd in beslag genomen. Op het moment dat er een agent aan begon te prutsen griste ik de camera weer uit zijn handen. Hierop volgde haast een knokpartij. Ik zag in dat het toch wel kritiek begon te worden en besloot mijn grote troefkaart uit te spelen. Ik heb een geplastificeerd A4tje met mijn pasfoto, een rood kruis en een tekst dat ik lid ben van het Rode Kruis en nog meer onzinnige tekst. Na ze ervan overtuigd te hebben dat ik dokter was en op vakantie na het bestrijden van ebola gaven ze me een boete, die na flink onderhandelen gehalveerd werd. Ze wilden geen kwitantie geven voor de 5000 CFA (8,50 euro) die ik uiteindelijk moest betalen. Na mijn vertrek zag ik ze meteen naar een winkeltje lopen. Na de grens met Senegal gepasseerd te hebben kampeerde ik vrij in de Casamance bij een plek waar ik regelmatig Kroonkraanvogels zie. Ook nu had ik geluk. Twee Kroonkraanvogels trokken langs voordat ik mijn tent opzocht. Zo had ook deze dag weer vele gezichten...

Gert van der Hart
Globe Natuurreizen

Grote Zilverreiger (*Casmerodius albus*)

Deze opvallende witte reiger wordt steeds vaker waargenomen, en is een van de weinige vogelsoorten die in toenemende mate voorkomt in ons land.

In de polders zijn de Grote Zilverreigers voedselzoekend aan te treffen in de weilanden en zelfs aan de oever van stadsvijvers, op de rand van het buitengebied en de bebouwde kom. Ook tijdens de watervogeltellingen door de werkgroep van onze vereniging worden er steeds meer gezien en genoteerd.

Let op, in de winter hebben ze een mooie gelige snavel, maar nu in de broedtijd een zwarte! En nooit hebben ze een sierkuif zoals de Kleine Zilverreiger. Nu in de zomer, broedtijd, kan een witte reiger in de verte zelfs doorgaan voor een Lepelaar, opletten geblazen dus.

In de afgelopen tien jaar is deze vogel dus steeds talrijker geworden: in 2012 broedden er circa 180 paar in ons land. In de winterperiode worden er op één slaapplaats, bijvoorbeeld in de Biesbosch, soms wel duizend exemplaren geteld.

Waar komen ze eigenlijk vandaan?

Recent onderzoek met kleurringen heeft aangetoond dat ze vanuit broedkolonies in Frankrijk en Polen naar ons land zijn uitgezwermd. Vooral in Oost-Europa zijn de aantallen in de broedkolonies behoorlijk toegenomen. (Wit-Rusland, Letland, Litouwen). In de jaren zeventig was de Grote Zilverreiger alleen bekend van enkele broedkolonies in de Neu Siedlersee, op de grens van Oostenrijk en Hongarije, en in de Donaudelta, en West-Frankrijk.

Ze nestelen vaak in gemengde kolonies, samen met Blauwe Reiger, Lepelaar en met soms nog andere reigersoorten. In 1978 werd het eerste zekere broedgeval vastgesteld in ons land. De eerste vestigingen waren in de Oostvaardersplassen en in Zuid-Holland. (Atlasperiode 1998-2000). Jaren later werden ook broedgevallen gemeld in het Naardermeer en de Nieuwkoopse Plassen. In 2002 waren er al ongeveer vijftig broedparen, en nu dus al meer dan tweehonderd.

Het gedrag is hetzelfde als dat van de Blauwe Reiger: stilstaan, wachten, luisteren, kijken, en dan even een uithaal om een prooi te verschalken, van kikker, allerlei uitwis tot en met veldmuis.

Willem Veenhuizen

Geraadpleegde literatuur:

Vogels plus, Vogelbescherming Nederland maart 2015

Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000; SOVON 2002.

Plaatsen waar je Grote Zilverreigers aan kunt treffen

(Foto's Jan Benoist)

Waarnemingen

24	Geoorde Fuut	28-4-2015	Breda	Emerput	Raymond van Breemen
1	Roerdomp	30-4-2015	Breda	Hooijdonk	Jan Benoist
1	Purperreiger	15-4-2015	Zundert	Achtmaal - De Matjens	Harry van Vugt
34	Ooievaar	15-2-2015	Breda	Beverweg-Teteringsedijk	Raymond van Breemen
215	Kleine Zwaan	11-2-2015	Oosterhout	Gecombineerde Willemspolder	Jan Boers
6	Wilde Zwaan	10-3-2015	Oosterhout	Plas van Carron	Harry van Vugt
2	Zwarte Zwaan	15-3-2015	Etten-Leur	Oostpolder NB1756	Cor Borghouts
1224	Brandgans	6-4-2015	Breda	Rooskensdonk	Harry Janssen
1	Roodhalsgans	8-2-2015	Drimmelen	Oudemoer Malleland NB2194	Jan Benoist
6	Pijlstaart	13-3-2015	Drimmelen	Hooge Zwaluwe - Groote Zonzeelsche	Mathilde Marijnissen
1	Bahamapijlstaart	14-2-2015	Breda	Hoge Vucht	Ada Engel
140	Slobeend	16-3-2015	Alphen	Chaam, Bleeke Hei NB3540	Martin van Leest
3	Tafeleend	30-4-2015	Alphen	Chaam - Bleeke Heide	Harry van Vugt
1	Brilduiker	9-3-2015	Zundert	Schijf - Eldersche Gronden	Jan Benoist
1	Blauwe Kiek	6-4-2015	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Hans van der Sanden
1	Visarend	20-4-2015	Breda	Haagse Beemden (woonwijk)	Rutger van Ouwerkerk
1	Boomvalk	11-4-2015	Breda	Haagse Beemdenbos	Kees van der Krift
1	Klein Waterhoen	29-4-2015	Baarle-N	Castelre - Merkske - Castelr.hei	Harry van Vugt
1	Steltkluut	20-4-2015	Alphen	Chaam - Bleeke Heide	Eric Corssmit
1	Bokje	13-3-2015	Alphen	Chaam - Snijders-Chaam e.o.	Eric Corssmit
1	Houtsnip	14-2-2015	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen	Richard de Jonckheere
2	Witgat	5-4-2015	Breda	't Hout	Hannie van Gils
4	Bosruiter	26-4-2015	Breda	Rooskensdonk	Cees Huijben
16	Dwergmeeuw	7-4-2015	Werkendam	Brabantse Biesbosch - Hardenbroek	Harry van Vugt
1	Zomertortel	28-4-2015	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Erik van Boxtel
1	Velduil	11-4-2015	Breda	Hooijdonk	Rutger van Ouwerkerk
1	Ijsvogel	14-3-2015	Breda	Hoge Vucht noord NB1814	Ada Engel
1	Draaihals	18-4-2015	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen	Leo Nagelkerke
1	Gr.Gele Kwikstrt	1-2-2015	Breda	Emerput	Erik van Boxtel
4	Paapje	24-4-2015	Breda	Prinsenbeek - Weimeren	Hannie van Gils
12	Beflijster	18-4-2015	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen	Joost Simons
1	Cetti's Zanger	23-4-2015	Breda	Lange Bunders en Slangwijk	Kees van der Krift
1	Snor	24-4-2015	Drimmelen	Brabantse Biesbosch - Toontjesplaat	Piet van Iersel
1	Spotvogel	30-4-2015	Alphen	Chaam - Bleeke Heide	Harry van Vugt
1	Vuurgoudhaan	4-3-2015	Baarle	Castelre - Merkske - Castelr.hei	Kees Wijnen
1	Gr. Vliegenv.	26-4-2015	Breda	Boeimeer - West	Hannie van Gils
1	Bonte Vliegenv.	29-4-2015	Breda	Prinsenbeek - Verloren Hoek e.o.	Piet van Iersel
1	Glanskop	4-3-2015	Breda	Haagse Beemdenbos	Rutger van Ouwerkerk
1	Klapekster	14-3-2015	Steenbergen	Volkerakmeer - Dintelse Gorzen West	Gert Bouwmeester
2	Keep	13-2-2015	Oosterhout	Boswachterij Dorst	Mariëtta Peters

Onze werkgroepen

Stadsvogels	Willem Veenhuizen	stadsvogels@westbrabantsevvg.nl	De Kamertjes	Jan Benoist	kamertjes@westbrabantsevvg.nl
Roofvogels	Raymond van Breemen	roofvogels@westbrabantsevvg.nl	Polen	Jan Benoist	polen@westbrabantsevvg.nl
Uilen	Martin van Leest	uilen@westbrabantsevvg.nl	Knotwerkgroep	Rob Fisscher	knotwerkgroep@westbrabantsevvg.nl
Watervogels	Harry van Vugt	watervogels@westbrabantsevvg.nl	4e Bergboezem	Kees van der Krift	cvdkrift@gmail.com
Weidevogels	Biek Smetsers	weidevogels@westbrabantsevvg.nl	Dintelse Gorzen	Ronald Buijnsters	dintelsegorzen@westbrabantsevvg.nl
Rooskensdonk	Harry Janssen	rooskensdonk@westbrabantsevvg.nl			

Momenteel is vacant de functie van coördinator Werkgroepen!

Waarnemingen Breda e.o.

Grauwe Gans

Kleine plevier

Kraanvogel

Matkop

Scholekster

Midd.Bonte Specht